

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Bakalářská práce

DESIGN SIDE SPECIFIC

Eliška Götzová

Plzeň 2014

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Katedra výtvarného umění
Studijní program Výtvarná umění
Studijní obor Sochařství
Specializace Keramika

Bakalářská práce

DESIGN SIDE SPECIFIC

Eliška Götzová

Vedoucí práce: MgA. Gabriel Vach

Katedra výtvarného umění

Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2014

Prohlašuji, že jsem práci zpracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2014

.....

podpis autora

OBSAH

1 MÉ DOSAVADNÍ DÍLO V KONTEXTU SPECIALIZACE.....	1
2 TÉMA A DŮVOD JEHO VOLBY.....	3
3 CÍL PRÁCE.....	5
4 PROCES PŘÍPRAVY.....	6
5 PROCES TVORBY.....	9
6 TECHNOLOGICKÁ SPECIFIKA.....	12
7 POPIS DÍLA.....	13
8 PŘÍNOS PRÁCE PRO DANÝ OBOR.....	14
9 SILNÉ STRÁNKY.....	15
10 SLABÉ STRÁNKY.....	16
11 SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	17
A) Knižní a periodická literatura.....	17
B) Internetové zdroje.....	17
12 RESUMÉ	18
13 SEZNAM PŘÍLOH	20

1 MÉ DOSAVADNÍ DÍLO V KONTEXTU SPECIALIZACE

Než začalo mé studium na Fakultě designu a umění, resp. Ústavu umění a designu neměla jsem o umění téměř žádné znalosti, pouze názory, že se mi něco líbí a něco zas ne. To se během tří let na této škole zcela změnilo, získala jsem znalosti teoretické a hlavně mnoho dovedností nabytých prací v keramickém ateliéru. Po tomto relativně dlouhý čas jsem měla možnost vytvářet věci designové i sochařské, z keramických hmot i ze sádry, reálné i v 3D programech. Vše jsem se pak snažila zúročit v posledním ročníku při tvoření mé bakalářské práce.

Úplně první semestr na této škole jsme dostali zajímavé téma: Jak bych se v přírodě napila vody. I když jsem zpočátku tápala a nevěděla, jak toto téma uchopit, nakonec jsem zcela logicky usoudila, že bych vodu v přírodě nabírala ze studánky rukama. Tak vznikly dvě misky s otiskem ženské a mužské ruky, nejprve jako sádrový model, posléze i z francouzského porcelánu. K tomu jsem ještě vymodelovala studii lidské ruky, což jsem sice dělala podle sádrového modelu, ale i tak to bylo pro mě velmi náročné, neboť jsem neměla žádné zkušenosti a neznala anatomii.

Naším dalším úkolem bylo detailně zkoumat námi vybranou přírodninu. Zvolila jsem svou oblíbenou pochoutku – jádro lískového oříšku. Ji jsem si detailně nafotografovala a pustila se do modelování studie ze sochařské hlíny ve velmi zvětšeném rozměru a to dokonce okolo půl metru. Výsledný výtvar jsem pak odlila ze sádry. Současně jsem pracovala na modelech stylizovaného jádra lískového ořechu. Mým cílem bylo, co nejvíce popsat a zjednodušit jeho tvar i povrch a přesto zdůraznit typické znaky. Vytvořila jsem si několik modelů ze sochařské hlíny a ten, se kterým jsem byla nejvíce spokojena a nejlépe vyjadřoval můj záměr, jsem nakonec vymodelovala z keramické ostřené hlíny ve velikosti přibližně 40cm a vypálila.

V druhém ročníku byl pro nás nachystán převážně designérský úkol, vytvořit misku pro naši běžnou potřebu. Jelikož mám ráda věci jednoduché a myslím, že jsem převážně praktický člověk, chtěla jsem nádobu, jež mohu používat během celého dne, tedy něco

víceúčelového. Záměrem pro mě bylo přizpůsobit velikost, množství možného obsahu i celkový tvar nádoby tak, aby sloužila na studené i horké nápoje, polévky, saláty, kaše či jiné pokrmy. Tento cíl se mi podařilo splnit díky použití zaobleného kvádrovitého tvaru s jednoduchým úchytem suplujícím ouško. Misky vznikaly litím diturvitu do sádrových forem. Tento materiál se mi velmi osvědčil, neboť při výpalu nedocházelo k přílišným deformacím. Na povrch jsem použila bílou krycí glazuru. Ve finále mé nádoby vzhledově připomínaly jakési šuplíčky s čímž jsem ani nepočítala, ale byla jsem velmi spokojena.

Druhý semestr druhého ročníku se naprosto lišil od předchozího, místo titěrné práce keramická plastika velikosti jednoho metru. Téma nám bylo určeno „Konec mého nekonečna“. To si vynutilo velké zamyšlení nejen nad samotným keramickým dílem, ale i nad lidskými hodnotami, životními prioritami a životem samotným. Jako důležitý konec v mém životě mi přijde konec dětství. A tak jsem se rozhodla vytvořit keramickou plastiku v podobě dětské panenky jakožto důležitého symbolu dětství holčiček. Abych ve svém díle zdůraznila osobní sepětí, vymodelovala jsem jí podobu mého obličejíku ve věku jednoho roku života. Díky této plastice jsem si vyzkoušela práci s keramickou hlinou při velkých rozměrech a jejími specifiky.

2 TÉMA A DŮVOD JEHO VOLBY

Vybrala jsem si téma Design side specific. Ukrývá se pod ním mnoho variant, jak si toto téma vysvětlit a jak je uchopit. To bylo mým cílem, získat volnost a uplatnit svou fantazii. Úkol zněl zvolit si místo - nejlépe veřejné (kavárna, restaurace, klub...) a pro něj navrhnout doplněk interiéru či exteriéru. Tento doplněk měl reagovat na jedinečnost zvoleného prostoru a zároveň doplňovat a obohacovat jeho fungování.

O zvolení veřejného místa jsem měla jasno téměř ihned, byla jím kavárna a čajovna Seraf, nacházející se v Plzni nedaleko náměstí Republiky. Tento podnik už navštěvuji mnoho let, okouzлил mě svou poklidnou atmosférou, nevtíravým a přesto osobním přístupem k zákazníkovi, útulným domácím prostředím a v neposlední řadě samozřejmě vynikající kávou, čajem a mnoha jinými dobrotami, které se zde podávají. Tuto kavárnu jsem si vybrala i z důvodů, že si zakládá na nekomerčnosti, nabízí bio potraviny, fair trade¹ produkty i speciality, které se jinde nepodávají, a je nekuřácká.

Naskýtá se otázka, zdali se jedná o duchovní kavárnu, když je použito ono jméno Seraf. Neboť serafem či serafínem je nazýván anděl nejvyššího andělského kůru. *Serafíni jsou považováni za anděly čisté lásky, světla a ohně. Slovo serafín znamená "žár". Říká se, že tito andělé pracují se spalující božskou láskou a soucítěním. Jejich obličej je jako blesk a jejich oděv září oslnivě jako arktický sních. Neustále jsou v pohybu a v nějaké činnosti. Ani na chvílku ve své práci nepoleví. Zajišťují, aby loď nenarazila na skálu, aby se k božství nedostala žádná negativní energie. Pomáhají také vytvářet a vést pozitivní energii všemi andělskými kůry i do fyzického světa. Obklopují božství, aby zajistili jeho stálou existenci a aby tuto energii vysílali i směrem k nám.*² Ve středověké teologii, vycházející především z díla mystika 6. století, Dionýsia Pseudo-Areopagity jsou chápáni jako ochránci Božího trůnu, mající úkol zpívat Bohu

¹ Fair trade = spravedlivý obchod, organizované sociální hnutí usilující o pomoc producentům v zemích třetího světa

² <http://www.nakridlechandelu.cz/svet-andelu/kdo-jsou-andele>, vyhledáno 26.4.2014

chvalozpěvy: „Svatý, svatý, svatý Pán, Bůh zástupů! Nebe i země jsou plny tvé slávy.“ Tento zpěv se nazýval hebrejsky Kádóš či řecky Trisagion. A spolu s cherubíny a trůny jsou tyto andělské bytosti nejbliže samotnému Bohu, tedy v Sedmém nebi přímo u božího trůnu. Serafíni mají po šesti křídlech – dvěma se pohybují, dvěma si zakrývají tvář a posledním párem nohy.

Bystrý člověk si v kavárně Seraf lehkého náznaku anděla povšimne, při proudění vzduchu se občas mihne u stropu zavěšené peříčko či jiný podobný náznak, ale běžný návštěvník nepřemýšlející o významu názvu kavárny, sotva co postřehne.

Kavárna není situovaná v prostorách vhodných a typických pro tento účel. Je zde poměrně málo světla a prostor musel být rozčleněn schody do tří pater. Hlavním použitým materiálem po celé kavárně je dřevo a jemu vypomáhá na schodech a konstrukci nejvyššího patra kov. Stěny jsou vymalovány žlutě a tyrkysově. Na nich visí obrazy či fotografie, výstavy se obměňují. V rohu kavárny se nachází výklenek s malou knihovničkou obsahující různorodou literaturu jako například knihy o čaji, vínu, kávě nebo básně. Dle slov majitele Seraf není duchovní kavárna, ale podnik s filosofií osobního vztahu k zákazníkovi. Pořádají se zde i kulturní akce jako například hraní na kytary, bubnování, deskové hry, degustace vína a další.

3 CÍL PRÁCE

Mým cílem nebylo vytvořit do kavárny a čajovny Seraf "studený" designérský výtvar. Chtěla jsem podtrhnout ráz kavárny a respektovat jejího ducha. Také jsem si přála, abych vytvořila práci, jež bude těšit mne i ostatní, neboť jsem chtěla, aby se v kavárně používala.

Kouzlo kavárny Seraf vzniká vlastně tím, jak je zde vše náhodou. Objevují se vedle sebe předměty, které by se jinak nepotkaly. I materiály, jež se k sobě zdánlivě nehodí. Spousty věcí jsou zhotoveny podomácku rukama a některé zase vystrachány na půdě. Toto vše vytváří tu přátelskou atmosféru, to prostředí permanentní improvizace.

Mým cílem bylo, zaměřit se na rukodělné techniky, které se, jak jsem si všimla, v kavárně často objevují. Například některé šálky a konvičky jsou točeny na hrnčířském kruhu, nápojový lístek a plakáty jsou vytvořeny technikou dřevorytu či linorytu. V mé bakalářské práci jsem si chtěla po letech opět vyzkoušet linoryt a propojit jej s porcelánem. Vytvořit doplněk, který do kavárny přinese trochu více motivů serafína, ale jen takovou náznakovou formou, aby neodradil návštěvníky, kteří na anděly nevěří.

4 PROCES PŘÍPRAVY

Ihned po vybrání tématu mé bakalářské práce jsem zašla do kavárny Seraf, jednak proto, abych samu sebe utvrdila v úmyslu zvolit toto místo předmětem své práce a následně také abych informovala majitele kavárny o mém záměru a zeptala se, zdali by chtěli spolupracovat. Odpověď byla kladná a to mě samozřejmě velmi potěšilo. Následovaly dlouhé týdny vymýšlení a kreslení návrhů, doprovázené návštěvami kavárny kvůli inspiraci. Bohužel se mi pořád nedařilo vymyslet to pravé, co by mě opravdu zaujalo. Zlom nastal, až když jsem do ruky vzala rydlo na lino.

Linoryt, jak ho známe dnes, původně vyšel z techniky dřevořezu, když se v meziválečném období hledala v tiskárnách levnější náhražka dřevěných destiček. Byla to technika rytí do korkového linolea. Dostupný materiál téměř libovolného formátu se začal uplatňovat při tisku plakátů i knižních obálek. Měkkost a ohebnost byly dalšími výhodami pro rotační tisk. Používaly se také další materiály, jako peckové linoleum a plexisklo. Přestože již na konci 19. století se tisku z lina užívalo v průmyslové výrobě např. pro tisk tapet, první ryze výtvarné pokusy se objevují až těsně před rokem 1905 v prostředí drážďanské skupiny Die Brücke. Do historie linorytu se významně zapsala Velká Británie, tedy země, kde tento materiál vznikl. V druhé polovině 20. let zde grafik Claude Flight vytvořil na Grosvenor Art School v Londýně uměleckou školu, jíž se pak dostalo pojmenování British Linocut Movement.³

Postup při tvorbě linorytu je poměrně snadný. Do linolea, které je přírodním materiálem a vždy má jednu nebo více povrchových vrstev s hlavní složkou lněným olejem, který se extrahuje ze lnu a rozpouští se s borovicovou pryskyřicí, potom se přidává dřevitá moučka získaná ze dřeva, čímž se výrobku dodá plnivo a zároveň se zlepší barvy, se ryje rydly nejrůznějších tvarů a velikostí. Linoleum má určitou křehkost, pro kterou nedovoluje rýt velmi jemné vrypy, zato nabízí příjemnou plynulost ohybu vrypů. Často se zaměňuje s měkčeným PVC nabízeným v prodejnách podlahovin

³ https://dspace.k.utb.cz/bitstream/handle/10563/8379/kadlec_2009_bp.pdf?sequence=1, vyhledáno 27.4.2014

coby levnější umělá náhražka přírodního linolea. Měkčené PVC je pěnové a pro rytí tudíž nevhodné.

Po vyrytí prvního serafa jsem konečně začala získávat jasnější obrysy toho, co chci do kavárny vytvořit. Zamyslela jsem se nad tím, co dělá takový návštěvník, který přijde na kávu třeba sám nebo ve chvíli, kdy si mu odskočí přítel, čím se zabaví během této doby. Vymyslela jsem si příběh o serafovi, o jeho běžném životě, když se ráno probudí, podívá se do zrcadla, nasadí si svatozář, poté křídla, tedy postupně všech šest křídel, vezme si noty na chvalozpěv a napadlo mě tento příběh v podobě komiksu, reliéfu či jiné formy, začlenit do interiéru a pomoci tím návštěvníkovi zahnat případnou nudnou chvíli. Ještě jsem neměla jasnou představu, tak jsem začala vyrývat do lina motivy anděla vstávajícího po ránu z postele. Se svým nápadem jsem byla spokojena, ale potřebovala jsem vytvořit dílo, týkající se mého oboru. Znovu jsem se zamyslela nad prostory kavárny a náhle mě napadlo, jak využít poměrně tmavého interiéru kavárny. Zde se přímo nabízí tlumeně osvětlit místnost při využití průsvitnosti porcelánu.

Porcelán je keramický materiál typický svou průsvitností, tvrdostí, a bílou barvou, toho dosahuje díky použití směsi kaolinu, ostřiva a taviva. *Jeho historie sahá až do roku 700 př. n. l., kdy se v Číně pálí tzv. protoporcelán. Jsou to ještě ne zcela bílé, ani transparentní výrobky. Pravý porcelán se v Číně vyrábí asi až od 7. století n. l.. Název kaolín vznikl od názvu kopce Gao-ling, kde těžili porcelánovou hlínu. Porcelánové zboží se seladonovou glazurou bylo určeno jen pro císaře a jeho dvůr. Do Evropy se dostal porcelán kolem roku 1290, kdy ho dovezl ze svých cest po Asii Marco Polo. Název "porcelán" vznikl z italského slova "porcella" – mušle, protože ji hmotou připomíná a když se kousek odštípne, zůstane po něm ploška připomínající mušli. Od té doby se Evropa snažila porcelán vyrobit sama. Jedna z prvních evropských napodobenin byl tzv. Medicejský porcelán v 15. století v Itálii. Byla to pórovitá hmota ze směsi bílé se pálících jílů, která ale nedosahovala takové pevnosti a už vůbec ne transparentnosti. Byla dekorována kobaltem, kterým se napodobovaly čínské vzory. Ty se uplatnily i na známé delftské fajánsy z Holandska, které*

napodobovaly i tvary čínských nádob. Objevit složení porcelánové hmoty se v Evropě podařilo po více než desetiletém úsilí až Ehrenfriedu Waltheru von Tschirnhaus a saskému lékárníku Johannu Friedrichu Böttgerovi roku 1708 v Míšni. Jeho první pokusy připomínaly spíše tvrdou kameninu. Střep byl velmi pevný, slinutý, ale měl hnědočervenou barvu. Hmota se lila do kovových tepaných forem. Poté si všiml bílého prášku, který se používal na pudrování barokních paruk, a tak objevil naleziště kaolínu. Pracovní postup byl pečlivě střežen, vyrábělo se pouze na Míšeňském hradě. Roku 1718 se podařilo některým obyvatelům utéct z hradu a roku 1719 byla založena porcelánka ve Vídni.⁴

První porcelánka v Čechách byla otevřena až v roce 1792 v Horním Slavkově. Proslavila se začátkem 19. století, kdy začala produkovat litofanie. Litofanií se nazývá technika výroby průsvitných obrazů z neglazovaného porcelánu. Promodelováním, broušením nebo litím do formy vznikal nízký reliéf. Jako zdroj světla se používala zpravidla svíčka a obraz se vytvořil díky odstupňované průsvitnosti. Jednoduchou litofanií je například i rýžový dekor, jímž se zdobily čínské a japonské čajové servisy. Rýže se přimíchávala do porcelánové hmoty a při výpalu vyhořela, zůstalo po ní v porcelánu prázdné místo, kudy lépe proudilo světlo. V dnešní době techniku litofanie používá třeba porcelánka Haas & Czjzek, která v roce 2000 uvedla na trh lampy s nejrůznějšími motivy jako například včelí úl, stylizované květiny či adventními výjevy. Nebo ateliér Lesov (Thun Studio), jež produkuje luxusní sérii talířků s poklopem, které po prosvícení svíčkou zobrazují obrázky s náměty flory, fauny a s motivy nejkrásnějších míst České republiky. Právě stínítko na svíčku bylo pro mě velice inspirativní a chtěla jsem se jej pokusit vytvořit do kavárny Seraf.

⁴ <http://cs.wikipedia.org/wiki/Porcel%C3%A1n>, vyhledáno 27.4.2014

5 PROCES TVORBY

5.1 TVORBA PRŮSVITEK

Svou práci jsem započala vyrytím prvních linorytů s motivy anděla během všedního dne. Vytvořila jsem devět obrázků, čerpala jsem pouze z vlastní fantazie a nebrala ohled na mystickou stránku věci. Vznikly obrázky serafa ležícího v posteli, nasazování křídel a svatozáře, zpívajícího serafa a další. Tyto linoryty jsem si vytiskla na papír a vybrala nejpovedenější. Dále jsem postupovala tak, že jsem vybraná vyrytá lina zalila sádrou a po zatuhnutí tak získala sádrové destičky s reliéfem. A pak už jsem v dalším procesu tvořila samotné průsvitky. Na sádrovou desku jsem nalila tenké množství porcelánu a po několika sekundách do něj vtiskla sádrové destičky s reliéfem. Následně jsem je po přibližně půl hodině odejmula a jednotlivé reliéfní obrázky rozřezala a nechala uschnout. Suché jsem je přežahla v peci při 950°C a poté vypálila na ostrý výpal při 1390°C. Hotové průsvitky jsem zkoušela prosvítit svíčkou i žárovkou a reliéfní obrázky byly poměrně rozeznatelné a srozumitelné. Díky povedeným vzorkům jsem tedy mohla dále pokračovat v mé zamýšlené práci. Rozhodla jsem se použít tyto průsvitky ve dvou různých dílech. Jednak vytvořit stínítko na svíčku s použitím pěti průsvitek a tedy ve tvaru pětibokého hranolu. A také v druhé práci, kde bych použila jednotlivé průsvitky a složila z nich mozaiku na desku stolu.

5.2 TVORBA PORCELÁNOVÝCH STÍNÍTEK NA SVÍČKU

Proces výroby stínítek na svíčku jsem zahájila návrhy na tvar a velikost stínítka a také talířku, na který se bude pokládat. Z praktického hlediska jsem rovnou uvažovala použít k osvětlení univerzální a snadno dokoupitelné čajové svíčky s průměrem 38mm. Podle záře svíčky jsem pak formovala velikost stínítka. Talířek jsem navrhla tak, aby v něm byla svíčka zapuštěná a stínítko bylo tím pádem osvětleno po celé ploše. Stínítka jsem se rozhodla vytvořit ve dvou variantách, jednu s vnějším reliéfem a druhou s natisklým obrázkem uvnitř, aby se objevil až po zapálení svíčky a zapůsobil tak na návštěvníka jako překvapení.

Nejprve jsem práci začala na sádrařském kruhu. Musela jsem počítat se 14% smrštěním v peci a zvětšit o to hodnoty rozměrů. Vytočila jsem kužel a následně z něj pak ručně vyřezala pětiboký hranol. Hotový model jsem zalila sádrou a vytvořila tím formu na jednu variantu stínítka. Model jsem znovu použila při práci na druhé formě. Pětiboký hranol jsem si přeměřila a vytvořila linorytem pět obrázků na každý jeho bok. Připevnila jsem lina na model oboustrannou lepenkou a zaformovala ho. K oběma variantám stínítek jsem vytočila na kruhu jeden stejný talířek s průměrem 13cm. Poté na něj také vytvořila sádrovou formu. Všechny formy jsem dala na několik dní vysušit do sušárny.

Následovalo už samotné nalívání porcelánu do forem. U forem na stínítka jsem musela dbát na to, abych v nich ponechala porcelán pouze krátkou dobu a mohl se vytvořit tenký střep v přibližné tloušťkou jen 1,5 – 2mm kvůli jeho následné průsvitnosti po výpalu. Po částečném odeschnutí jsem výrobky vyjmula z formy a ihned za měkka jim vyřezala do dna otvory na přívod kyslíku pro svíčku. Stínítka i talířky jsem posléze nechala schnout na sádrové desce a suché je vkládala do pece na přežah. Přežahlé výrobky jsem jemně vyretušovala, očistila a naglazovala pomocí techniky namáčení. Pod hotová stínítka jsem do pece vkládala pálicí pomůcky, abych zamezila zkroucení či jiným deformacím. Výpal probíhal v plynové peci při teplotě 1390°C .

Hotová stínítka varianty bez reliéfu jsem zevnitř potiskla obtisky. Obtisky jsem si vytvářela sama, pomocí poměrně zdlouhavé a náročné techniky. Předešlé použité linoryty jsem nejprve očistila a vysušila, poté si připravila lepidlo bezbarvou bělobu Mischweiss a nanasla ji pomocí válečku rovnoměrně na linoryty. Jednotlivé obrázky jsem následně překryla speciálním papírem na tisky a frotáží je obtiskla. Potom jsem obtisky, které byly zatím bezbarvé a tudíž neviditelné, zaprášila černým pigmentem nadglazurové barvy. Obrázek jsem pak očistila od přebytečného prášku měkkým hadříkem. Pro konečný vznik obtisku se musel nechat celý papír na tisky zalakovat lakem organického složení, který vyhoří v peci. Finální lepení obtisků už probíhalo rychle, stačilo vložit je do vody, sejmut z papíru, přitisknout na porcelánové stínítka a důkladně

vyhladit, aby se zamezilo vzniku vzduchových bublin. Výpal pak probíhal v elektrické peci při teplotě 800°C .

5.3 TVORBA DESKY STOLU

Desku stolu jsem zamýšlela vytvořit na již stávající stolek v kavárně Seraf. Změřila jsem si proto jejich desku stolu a ve stejném rozměru, tedy 60x60cm, si nechala vyrobit svoji desku z bukového dřeva s rámem na umístění osvětlení, dvou skel a porcelánových průsvitek. Jako osvětlení jsem použila 5m dlouhý LED diodový pásek souměrně nalepený na podklad. Vložila jsem jej do desky stolu a překryla sklem. Na sklo jsem vyskládala nepravidelně, ale bez mezer, porcelánové průsvitky. Učinila jsem to tak, aby reliéf zůstal otočen stranou k diodám a divák viděl pouze hladkou část porcelánových obrázků. Takto vzniklou mozaiku jsem překryla druhým sklem.

6 TECHNOLOGICKÁ SPECIFIKA

Mé dílo je vyrobeno z porcelánu. Porcelán je keramická hmota, složená přibližně z 25% živce (tavivo), 25% křemene (ostřivo) a 50% kaolinu. Zkušební vzorky jsem vytvářela z porcelánu měkkého i tvrdého. Nakonec jsem se rozhodla použít pro svou práci tvrdý porcelán. Tento porcelán se v peci méně deformuje. Oproti porcelánu měkkému má v sobě větší množství kaolinu. Při porovnání průsvitnosti vzorků obou porcelánů byl rozdíl nerozeznatelný.

Porcelánovou hmotu jsem před každým naléváním důkladně zamíchala, abych eliminovala výskyt vzduchových bublin a následně nežádoucích děr ve střepu. Výrobky jsem vždy nechala nejprve uschnout a poté je pálila poprvé na přežah v elektrické peci. Po vyjmutí z pece jsem je zaretušovala a očistila, aby se do glazury nedostaly nečistoty a prach. Použila jsem transparentní glazuru P16 v poměru 1:1 sušina a voda. Nejprve jsem ji před každým glazováním zamíchala a pak do ní výrobky namáčela.

Ostrý výpal jsem prováděla v peci plynové. Teplota výpalu byla 1390°C s výdrží 15minut. Následné dekorační výpaly už byly prováděny v pecích elektrických.

7 POPIS DÍLA

Moje bakalářská práce se skládá ze dvou děl. Ta jsou vytvořeny stejnou technikou, avšak netvoří set a mohou být v kavárně Seraf použita jednotlivě.

Prvním dílem jsou porcelánová stínítka na svíčku s talířkem. Mají tvar pětibokého hranolu a vyrobila jsem dvě zcela odlišné varianty. Na jedné si můžeme ihned prohlédnout reliéf s příběhem, u druhé nám obrázky zůstávají ukryty, dokud nezapálíme svíčku. Na obou stínítkách je stejný námět. Při otáčení můžeme vyčíst příběh o přípravách anděla na běžný den. Na prvním obrázku si serafín nasazuje křídla na létání, na druhém se dívá do zrcadla a upravuje si svatozář, na třetím přidává křídla na zakrytí nohou, na dalším si zakrývá tvář a na posledním je hotov a připraven na start nového dne. Tato velice dobře průsvitná a zřetelně rozeznatelná stínítka jsou doplněna o jednoduchý kulatý talířek sloužící jako stojánek na čajovou svíčku. Většina výrobků je naglazována transparentní glazurou, a některé jsou ponechány v biskvitovém stavu⁵.

Druhé dílo je deska stolu. Spodek a rám jsou tvořeny tvrdým dřevem, které je sladěno se dřevem stávajícího vybavení kavárny Seraf. Na první pohled se na desce nachází mozaika z porcelánových kachliček. Ale pravý význam porcelánu pod sklem může být skryt jen do doby, než se zapne osvětlení schované uvnitř. To dokonale prosvítí celou plochu desky a dá tak divákovi možnost pozorovat obrázky serafů v různých situacích, vytvářet si své vlastní příběhy a zpříjemnit si tím chvílky u kávy či čaje.

⁵ Biskvit = neglazovaný porcelán, vypálený na teplotu pro výpal glazury

8 PŘÍNOS PRÁCE PRO DANÝ OBOR

Vytvořila jsem dílo z porcelánu, tedy velmi ušlechtilého keramického materiálu. I přesto, že téma mé bakalářské práce prvoplánově vybízí k vytvoření užité keramiky jako čajový servis a podobné, já se vydala naprosto odlišnou cestou.

Poukázala jsem na možné užití porcelánu jako křehkého dekorativního materiálu. Bez zbytečných barev, jen ve své jednoduché kráse. Během procesu tvorby jsem si vyzkoušela i velmi starou techniku litofanie. Použití vyrytého lina pro nízký reliéf na samotnou průsvitku je velmi nezvyklé a ušetřila jsem si díky tomu mnoho práce a přesto, nebo možná právě proto, se mi zdařily velmi detailní a jemné reliéfní obrázky. Ukázala jsem, že nejen ilustrátoři, ale i keramici mohou ve svém oboru vytvářet díla vyprávějící příběhy.

Přesto jsem vytvořila předměty užité a ne pouze "lapače prachu". Má porcelánová stínítka díky své tenkosti opravdu svítí a nejsou tedy jen ozdobou položenou na stole. A také deska stolu může plně sloužit k jejím předurčeným účelům a je jen na návštěvníkovi kavárny, zda si bude chtít svůj čas strávený zde ozvláštnit a zapojit fantazii při pozorování rozsvícených průsvitek na desce stolu.

9 SILNÉ STRÁNKY

Když se zamyslím nad tím, jakou cestu jsem od září 2013, kdy jsem si vybrala téma Design side specific, ušla, musím uznat, že vzhledem k mým díky tomu nabytým dovednostem, ale i znalostem o porcelánu, linorytu, litofaniích, velmi dlouhou. I když ne všechno se podařilo dovést k dokonalosti, splnila jsem si většinu svých záměrů.

Mezi hlavní klady, kterých si na své práci cením, je to, že jsem udělala opravdu doplněk do mnou vybrané kavárny. Takový, který by neseděl nikam jinam. Doplněk, jež dotváří tamní atmosféru, nepůsobí křiklavě, ale ani nezaniká. Odolala jsem pokušení prvoplánově použít motiv andílka a polepit s ním vše, co se dá. Šla jsem cestou náznaků. Říká se, že přemýšlení bolí, ale v tomto případě to stálo za to.

Nabízí se otázka, zdali i ostatní lidé krom mne vyčtou v mých dílech příběhy a pochopí ho. Tento fakt, neúplné srozumitelnosti, řadím mezi další silnou stránku své práce. Porozumí ti, kteří budou chtít a i tak bude mít můj porcelán uplatnění, alespoň to užité.

Po technické stránce jsem spokojena se svými průsvitkami především v tom, že jsem našla tu správnou hranici tloušťky střepeu tak, aby velmi dobře prosvítal, a zároveň se výrobek po vyjmutí z formy nerozpadl ani nepraskl po přežahu. Obrázky jsou zřetelně vidět prosvícením plamenem svíčky i LED diodami.

10 SLABÉ STRÁNKY

Během vytváření mé bakalářské práce se mi stalo samozřejmě i mnoho nezdarů. Když pomínu fázi navrhování, která mi trvala opravdu velmi dlouho, neboť jsem stále nemohla přijít na to pravé, je několik vad, které na práci zůstaly až do finální fáze. Jedná se hlavně o technické zpracování.

Porcelán je materiál vyžadující maximální přesnost, preciznost a kvalitu forem, do kterých se nalívá. Jakékoli retušování je zpravidla vidět. Kterýkoli ohyb se v peci zpátky narovná, i když se zdál po sušení rovný. Nevýhodou mých porcelánových průsvitek je jejich křehkost díky tenkosti střepe. U čerstvě nalitého výrobku jsem mohla pouze s velkou opatrností odřezat otvory na přísun vzduchu ke svíčke, žádné retušování jsem provádět nemohla. Situace se o mnoho nezměnila ani po přežahu a proto jakákoli kapka hmoty uvnitř stínítka musela zůstat. Právě kvůli nemožnosti opravovat vady, nejsou stínítka, zvláště z vnitřní strany, dokonale hladká. Obrovský problém představovalo i glazování, tenký střepe má špatnou nasákavost a glazura na něm kapičkovatěla či praskala a po výpalu byla hrbolatá. Malé zlepšení přineslo řešení dát stínítka nahřát před glazováním do sušárny. Často také, i přes použití pálicí pomůcky, docházelo k deformacím.

U tvoření keramických průsvitek na desku stolu, byl zásadní problém, že se nepovedlo vytvořit formičky na jednotlivé motivy. Porcelán se lil na sádrovou desku a pak do něj obtiskávaly sádrové destičky s reliéfem. Při odlepování od sádrové desky se někdy pokroutily či popraskaly.

Kvůli výše zmíněným komplikacím by pravděpodobně dělalo problémy vyrábět mé dílo sériově. Nebo by se minimálně jednalo o velmi časově náročnou práci s velkým podílem zmetkovosti.

11 SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

A) Knižní a periodická literatura

1. CHLÁDEK, J. *Klasika porcelánu Čína a Evropa*. 1. vyd. Karlovy Vary: Mirror, 2007. ISBN 978-80-239-9872-6.
2. ŠPÍS, J. *Modelářství porcelánu a keramiky*. 2., upr. a rozš. vyd. Karlovy Vary: Jiří Špís, 2004. ISBN 80-239-4288-3.
3. RAMBOUSEK, J. *Dřevořez, dřevoryt a příbuzné techniky*. 1. vyd. Praha : 1957.

B) Internetové zdroje

1. Andělé, dostupné z <http://www.nakridlechandelu.cz/>, 28.4.2014
2. Porcelán, dostupné z <http://cs.wikipedia.org/wiki/Porcel%C3%A1n>, 27.4.2014
3. Historie dřevořezu, dřevorytu a linorytu, dostupné z https://dspace.k.utb.cz/bitstream/handle/10563/8379/kadlec_2009_bp.pdf?sequence=1, 29.4.2014
4. Litofanie, Atelier Lesov, dostupné z <http://www.thunstudio.cz/vyrobky/litofanie.html>, 27.4.2014
5. Rýžový dekor, litofanie, dostupné z <http://www.mugs.cz/clanky/slovník-porcelanu-a-keramiky.html>, 27.4.2014
6. Porcelánka Haas a Czjzek, dostupné z <http://www.hradbitov.cz/historie/historie-porcelanky-haas-a-czjzek/>, 27.4.2014

12 RESUMÉ

Als Thema meiner Bachelorarbeit habe ich Design side specific ausgewählt. Zuerst musste ich einen öffentlichen Platz bestimmen - z.B. Café, Restaurant, Club und ein Exterier- oder Interieurbeiwerk vorschlagen. Dieses Beiwerk sollte die Einzigartigkeit des ausgewählten Raums unterstützen und dabei funktionell sein. Während meines Studiums auf unsere Universität habe ich viele verschiedene Arbeitsweisen probiert. Zum Beispiel: Brustbild modellieren, Naturmaterialien untersuchen Arbeit mit Keramik und andere Materialien. Ich habe auch auf dem Computer in einem 3D Programmen gebildet. Ich habe von diesem Werk erwartet, dass ich alle bisherigen Erfahrungen endlich ausnutzen. Ich konnte auch meine innere Seele hier lassen.

Ich habe das Café und Teestube Seraf in Pilsen für meine Schöpfung ausgewählt. Ich besuche den Platz seit vielen Jahren. Dort gibt es ruhige und nette Atmosphäre und natürlich auch hervorragender Tee, Kaffee und andere Süßigkeiten. Das Café befindet sich nicht in geeigneten räumen und deshalb wird es hier immer Improvisiert. Hier gibt es nicht so viel Licht und deswegen wurde der Raum mit den Treppen in drei Stockwerke geteilt. Ich musste mit diesem Situation rechnen und mein Produkt für dieses Café musste es respektieren. Ich wollte mit meinem Werk den bisherigen Stil des Cafés unterstreichen.

Ich habe viele Vorschläge gemacht, aber ich war immer unzufrieden. Dann habe ich versucht einen anderen Blick auf das Café zu haben. Ich habe Informationen über Seraf-Engel festgestellt. Es wurde mir klar, dass im Café kein Hinweis darauf ist und ich wollte ihn ins Interieur integrieren. Dem Nächst habe ich beachtet, dass die Getränkekarte und andere Poster mit Linolschnitt Technik geschaffen sind. Ich mag diese Technik und ich habe damit genug Erfahrungen, deshalb habe ich es mir ausgewählt. Ich habe viele Bilder von Seraf geschaffen und ich habe mich bemüht die Geschichte von dem Alltag der Engel zu schaffen. Die gestrichen Bilder habe ich auf Papier gedrückt und die Besten gewählt. Als

Nächstes habe ich Lino mit Gips angegossen, damit die Förmchen entstehen können. Zuerst habe ich einen Schirm für Kerzen und danach auch eine Tischplatte gemacht, in denen sich die Serafbilder zeigen können. Das passiert nur, wenn das Licht angemacht ist. Diese Technik heißt Litofanie oder Wasserzeichen. Es wird von sehr dünnem gegossenem Porzellan geschaffen. Ich habe die Schirmgestalt ausgewählt und habe ich für sie ein Gipsmodell gemacht. Für Tischplattenkacheln und auch für Kerzenschirm habe ich harten Karlsbadporzellan benutzt und zuletzt habe ich es in Gasofen ausgebrannt.

Die Schaffung meiner Bachelorarbeit habe ich genossen, obwohl es nicht ohne Probleme war. Mein Werk ist technisch nicht perfekt, aber ich denke, dass es seinen eigenen Zauber hat und ins Café Seraf passt.

13 SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1

Kavárna a čajovna Seraf

Příloha 2

První linoryty

Příloha 3

Sádrové formy

Příloha 4

Nalité výrobky

Příloha 5

Tvorba obtisků

Příloha 6

Porcelánová stínítka

Příloha 7

Porcelánová stínítka ve tmě

Příloha 8

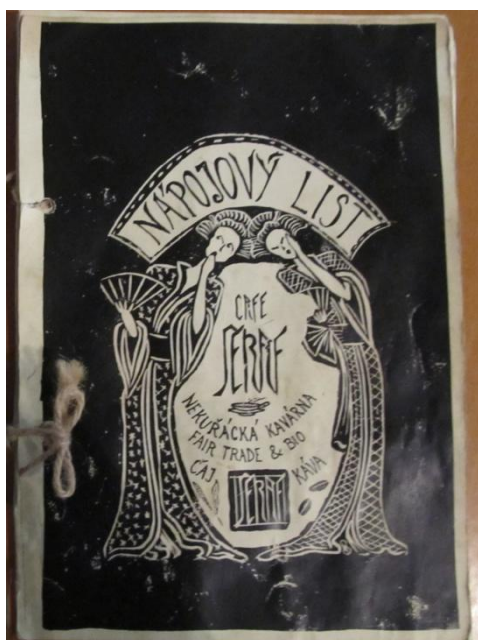
Skládání průsvitek na desku stolu

Příloha 9

Deska stolu

Příloha 1

Kavárna a čajovna Seraf⁶

⁶ Foto vlastní

Příloha 2

První linoryty⁷

⁷ Foto vlastní

Příloha 3

Sádrové formy⁸

⁸ Foto vlastní

Příloha 4

Nalité výrobky⁹

⁹ Foto vlastní

Příloha 5

Tvorba obtisků¹⁰

¹⁰ Foto Helena Bačkovská

Příloha 6

Porcelánová stínítka¹¹

¹¹ Foto vlastní

Příloha 7

Porcelánová stínítka ve tmě¹²

¹² Foto vlastní

Příloha 8

Skládání průsvitek na desku stolu¹³

¹³ Foto vlastní

Příloha 9

Deska stolu¹⁴

¹⁴ Foto vlastní